

Code No. 5561

Roll No. ....

SET : C

**D. El. Ed. 2nd Year Exam., January – 2022
(Admn. Year 2019)**

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

5561/(Set : C)

P. T. O.

5561/(Set : C)

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

सामान्य निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।
- (घ) प्रश्नानाम् संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोरपि **द्वयोः** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या $-2 \times 3 = 6$
- (क) अनुवादशिक्षस्याभिप्रायं महत्त्वञ्च प्रतिपादयत।
- (ख) प्रथमसंस्कृतायोगेन संस्कृतभाषायाः संवर्धनाय याः अपि संस्तुतयः प्रदत्ताः तासाम् व्याख्या संक्षिप्तरूपेण कार्या।
- (ग) काव्यस्य स्वरूपवर्णनं कृत्वा, अस्य शिक्षणस्य महत्त्वं उद्देश्यञ्च लिखत।

2. अलंकारस्य परिभाषां लिखन् उपमालंकारस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या। 3

अथवा

व्याकरणशिक्षणस्य सोपानानां व्याख्या कार्या।

3. शिक्षकमूल्यांकनस्य महत्त्वं वर्णयत। 3

अथवा

शलाकापरीक्षायाः उद्देश्यानां, गुणानां, दोषाणाञ्च व्याख्या कार्या।

4. श्यामपट्टकौशलस्य परिभाषां लिखित्वा अस्य घटकानां व्याख्या कार्या। 3

अथवा

व्याख्याकौशलस्याभिप्रायं लिखन् अस्य घटकानां वर्णनं कुरुत।

5. संस्कृतव्याकरणमधिकृत्य एकां सारगर्भितां टिप्पणीं लिखत। अस्य विशेषतानामपि वर्णनं कुरुत। 5

अथवा

समासस्य परिभाषां लिखित्वा, अव्ययीभावसमासस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।

भाग - ख

6. (क) वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि - $15 \times 1 = 15$

‘तददोषौ शब्दार्थौ सगुणावनलंकृती पुनः क्वापि’, इति काव्यस्य
लक्षणम् अस्ति -

(i) पाणिनेः

(ii) मम्मटस्य

(iii) विश्वनाथस्य

(iv) दण्डिनः

(ख) प्रथमसंस्कृतायोगस्याध्यक्षः आसीत् -

(i) डॉ० राधाकृष्णः

(ii) डॉ० सुनीतिकुमारः

(iii) श्रीमतीविजयलक्ष्मी

(iv) एतेषु कोऽपि न

(ग) अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा उचितम् उत्तरं लिखत यत् -

‘निद्रया केषां समयो गच्छति’ ?

काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम्।

व्यसनेन तु मूर्खाणां, निद्रया कलहेन वा।।

(i) धीमताम्

(ii) मूर्खाणाम्

(iii) कवीनाम्

(iv) केषामपि न

(घ) ‘गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति’ पंक्तिरियं कस्मात् सम्बद्धास्ति ?

(i) पद्यात्

(ii) चम्पूकाव्यात्

(iii) गद्यात्

(iv) कस्मादपि न

(ङ) ‘यूपदारुः’ इत्यस्मिन् कः समासोऽस्ति ?

(i) बहुव्रीहिः

(ii) तत्पुरुषः

(iii) द्वन्द्वः

(iv) अव्ययीभावः

(च) आदर्शप्रश्नपत्रस्य गुणेषु अस्ति -

(i) प्रश्नपत्रस्य व्यावहारिकता

(ii) प्रश्नपत्रस्य विश्वसनीयता

(iii) प्रश्नपत्रस्य व्यापकता

(iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(छ) आदर्शप्रश्नपत्रस्य रूपरेखायां अस्ति –

- (i) उद्देश्यम्   (ii) बोधक्षमता
(iii) ज्ञानम्   (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ज) लिखितपरीक्षातः सम्बद्धाः सन्ति –

- (i) वस्तुनिष्ठः प्रश्नाः
(ii) लघूत्तरात्मकप्रश्नाः
(iii) निबन्धात्मकप्रश्नाः
(iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(झ) मूल्यांकननिर्देशाः आवश्यकाः सन्ति –

- (i) परीक्षकेभ्यः
(ii) प्रश्नपत्रनिर्मातृभ्यः
(iii) विद्यार्थिभ्यः
(iv) केभ्योऽपि न

(ज) शलाकापरीक्षा सम्बद्धास्ति -

(i) प्रश्ननिर्माणविधेः

(ii) वर्तमानमूल्यांकनविधेः

(iii) प्राचीनमूल्यांकनविधेः

(iv) कस्मादपि न

(ट) सूक्ष्मशिक्षणचक्रे सम्मिलितो *नास्ति* -

(i) पाठयोजना

(ii) शिक्षणम्

(iii) प्रतिपुष्टिः

(iv) उपदेशः

(ड) पाठयोजनायाः सोपानमस्ति -

(i) उद्देश्यम्

(ii) पूर्वज्ञानम्

(iii) प्रस्तुतीकरणम्

(iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ड) क्रियया सह कस्य सम्बद्धोऽस्ति ?

(i) समासस्य

(ii) कारकस्य

(iii) संधे

(iv) कस्यापि न

(ढ) ढाठडुडनलडलडल: कतल डुरकलरल: सनुतल ?

(i) कतुवलर: (ii) डडुड

(iii) तुरडुड: (iv) दुडुड

(ण) संसुकृतडलषलडलडुड 'सुडुड' डुरतुडडलडल: सनुतल -

(i) 18 (ii) 9

(iii) 21 (iv) 24
